

Patricia de Ryck

De
twijfel
moeder

HarperCollins

Voor dit boek is papier gebruikt dat onafhankelijk is gecertificeerd door FSC™ ten behoeve van verantwoord bosbeheer.
Kijk voor meer informatie op www.harpercollins.co.uk/green

HarperCollins is een imprint van Uitgeverij HarperCollins Holland, Amsterdam

Copyright © 2019 Patricia de Ryck
Omslagontwerp: Moker
Foto auteur: © Michiel Mijdam
Zetwerk: Mat-Zet B.V., Soest
Druk: CPI Books GmbH, Germany

ISBN 978 94 027 0234 7
ISBN 978 94 027 5764 4 (e-book)
NUR 400
Eerste druk maart 2019

De adviezen en de juistheid van informatie in dit boek vallen volledig onder de verantwoording van de auteur.

HarperCollins Holland is een divisie van Harlequin Enterprises Limited
* en ™ zijn handelsmerken die eigendom zijn van en gebruikt worden door de eigenaar van het handelsmerk en/of de licentienemer. Handelsmerken met * zijn geregistreerd bij het United States Patent & Trademark Office en/of in andere landen.

www.harpercollins.nl

Niets uit deze uitgave mag openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Voorwoord	9
Deel 1: De druk van buitenaf	13
1: Voel jij die druk ook?	15
Invloed van de leefomgeving	18
De man	20
Dit is jouw verhaal	21
2: Ligt het aan mij?	22
Frustratie & onmacht	22
Schuldgevoelens	24
3: Zo overleef je de vraagstellers	26
Dit kun je antwoorden	26
Als je je in een hoek gezet voelt	29
Het stemmetje in je eigen hoofd	30
Zorg dat je sterk in je schoenen staat	31
4: Moeder de vrouw, dat hoort toch?	33
Kerk & maatschappij	33
De pil	36
Times are changing	38

Waarom zijn we zo hard tegen elkaar?	39
Nog even geduld hebben	41
Conclusie	42
Deel 2: Twijfels: het geheim van een weloverwogen keuze	43
Introductie: Waarom twijfelen juist goed is...	45
1: Waar blijven die rammelende eierstokken?	47
Wat speelt zich af in ons lichaam?	47
Wat als het oergevoel ontbreekt?	50
Weldoordachte keuze	54
2: Help, ik kan nooit meer terug	55
Kun je je voorbereiden op het grote onbekende?	55
In het diepe springen	61
Krijg ik spijt? De point of no return	64
Op zoek naar geluk	67
Ja of nee?	69
3: Ik? Moeder?	71
Blijf ik mezelf nog wel?	71
Krijg ik dan ooit nog mijn lichaam terug?	75
Word ik dan een permanent angstig wezen?	76
Zou ik wel een goede ouder zijn?	78
Wat past het beste in jouw leven?	85
4: En mijn relatie dan?	86
We maken bewustere keuzes	86
Is mijn relatie wel sterk genoeg?	87
Wat als je niet op één lijn zit?	92
Stel dat ik er alleen voor kom te staan...	95

	Hoe groot is het verlangen?	99
5:	<i>Wat wordt dat voor kind?</i>	100
	Uiterlijkheden of karakter	100
	Angst voor erfelijke aandoeningen	103
	Wat wil jij weten?	106
	Wat is jouw grens?	108
6:	<i>En al die andere dromen dan...</i>	109
	Carrière & cijfers	109
	Interne obstakels zitten vrouwen in de weg	112
	Reizen & andere doelen	116
	Waar gaat jouw hart sneller van kloppen?	117
7:	<i>Kinderen? In deze tijd?</i>	119
	Hoe zit dat met de aarde?	119
	Wat we om ons heen zien	122
	Mijn eigen, concrete wereld	124
	Volg je eigen idealen	125
8:	<i>Hoe is het moederschap nu echt?</i>	127
	Zo ervaren zij het	127
	Niet alleen maar een roze wolk	130
	Onrealistisch beeld draagt bij aan spijt	132
	Ga het gesprek aan	134
9:	<i>Als de klok tikt...</i>	135
	Vruchtbaarheid & leeftijd	135
	Eicellen invriezen	138
	Ben ik dan niet te oud?	143
	Bewust besluit	144
10:	<i>Nog meer twijfels</i>	145
	Zaad gezocht!	145

Bewust alleenstaande moeder	145
Co-ouderschap	151
Adoptie of pleegzorg	154
Wat als natuurlijk zwanger worden moeilijk is?	156
Wat als je per ongeluk zwanger bent?	160
Morning-afterpil om zwangerschap te voorkomen	160
Abortus?	162
Kiezen op het scherpst van de snede	162
Wanneer komt nu die tweede?	165
Wat voor impact heeft een tweede?	165
11: <i>Twijfelvader</i>	170
Kinderwens ook aanwezig	171
Maatschappelijke druk	173
Tweede leg	174
Slotwoord	177
Dankwoord	179
Noten	181

DEEL 1

*De druk van
buitenaf*

1

Voel jij die druk ook?

Zowel in intieme kring als daarbuiten wordt bewust en onbewust druk op je uitgeoefend als het gaat om het krijgen van kinderen. De hele maatschappij is gericht op het perfecte plaatje met vader, moeder en twee kinderen in de hoofdrol. Gezellige gezinnetjes schitteren in commercials, onze volksvertegenwoordigers hebben het standaard over ‘gezinnen’, ouders worden door de overheid beloond met diverse toeslagen en elk kookboek gaat uit van recepten voor vier personen.

Ook het beeld in de media is erg eenzijdig. Blader in tijdschriften en kranten, kijk online. En op tv is er een waaier aan datingshows, series en films waarin single hoofdpersonages wanhopig op zoek zijn naar de liefde van hun leven. Met een kind als de bezegeling van die liefde. Vrouwen die twijfels hebben over hun kinderwens komen zelden aan bod. Tenzij het om vrouwelijke Bekende Nederlanders of Vlamingen zonder kinderen gaat. In RTL Boulevard, bijvoorbeeld, vroeg tv-presentatrice Bridget Maasland actrice Katja Herbers er heel direct naar: ‘Jouw vriend woont in

Australië. Lastig, want ik begreep dat je graag kinderen wilt. De actrice antwoordde daarop: ‘Weet je wat ik vind? Dat je als vrouw een andere vrouw niet mag vragen over kindjes. Ik ga het heel erg goed uitleggen voor de kijkers thuis. Er is natuurlijk iets vervelends aan dat als je boven de dertig bent, je altijd maar gevraagd wordt van: wil je kinderen, wil je zwanger worden enzovoort.’¹

Ook Eva Jinek gaf dit al eerder aan: ‘Dat is zoets persoonlijk om te vragen aan een vrouw. Voor hetzelfde geld ben ik al tien jaar bezig. Misschien kan ik geen kinderen krijgen en vind ik dat verschrikkelijk. Mensen vragen het aan je alsof je vraagt wat je vanavond gaat eten. Ik vind het ongepast en ongemanierd.’²

Twee voorbeelden die aangeven hoe lastig die vraag is, ongeacht je situatie of levensfase. Anderzijds toont het aan hoe diep het huisje-boompje-beestje-idee in onze maatschappij geworteld zit. We lijken tenslotte allemaal te willen weten of de BN’er of BV in kwestie een kindje wil. Daarbij lijkt er weinig ruimte voor een ander antwoord dan ‘ja, ik wil een kind’. Op Katja Herbers’ opmerking dat ze het fijn zou vinden als die vraag niet meer gesteld zou worden, antwoordde Bridget Maasland: ‘Ik vind het het leukste wat er is: dat ik moeder ben. Dus dan wil ik het er ook over hebben.’¹ Het zou mooi zijn als er in de media op een positieve manier plaats zou zijn voor twijfels over het moederschap; een vraag die zoveel vrouwen bezighoudt.

Gelukkig is het geluid rondom de kinderwens enigszins aan het veranderen. Vrouwen worden eerlijker over de gevolgen van hun keuze. Dat geldt bijvoorbeeld voor actrice Halina Reijn, die het begrip ‘de OK-vrouw’ (ongewenst kinderloos) lanceerde. In haar geval omdat ze de juiste partner nog niet had gevonden en absoluut niet alleen moeder wilde worden. Zij gaf aan dat er veel onbegrip was voor haar verdriet. Voor de buitenwereld leek ze alles te bezitten: ze is mooi, succesvol en slim, heeft een glansrijke carrière en is omringd door vrienden. Haar getuigenis stimuleerde andere vrouwen om het over hun bewuste of onbewuste kinderloosheid te hebben.³ Daarnaast is er in de media steeds meer aandacht voor het taboe van spijt rond je moederschap. Maar het blijft een lastig onderwerp, met veel vooroordelen en sterke reacties op alles wat afwijkt van de norm.

Ook de kinderloze actrice Jennifer Aniston sprak zich uit over de maatschappelijke druk. Toen ze zevenenveertig was, schreef ze een open brief waarin ze zich richtte tot eenieder die steeds weer naar haar kinderwens informeerde of een mogelijke zwangerschap insinueerde. ‘Het idee heerst dat als vrouwen niet getrouwd zijn en geen kinderen hebben, ze niet succesvol zijn, of niet gelukkig. We zijn compleet mét of zonder partner, mét of zonder kind. Dat is onze eigen beslissing en alleen die van ons.’⁴ Wat die bemoeienis met je kan doen, beschreef de actrice al eerder. ‘Ik houd niet van “de druk” die mensen op vrouwen leggen; dat je gefaald hebt als vrouw omdat je je niet voortgeplant hebt. Dat vind ik niet

eerlijk. Misschien is er dan geen kind uit je vagina gekomen, maar dat wil niet zeggen dat je niet zorgt voor anderen, zoals vrienden, hun kinderen of honden. Er wordt continu over me gezegd dat ik te gefocust ben op mijn carrière en mezelf. En dat ik geen moeder wil worden én hoe egoïstisch dat wel niet is.⁵

Veel vrouwen ervaren het als vermoeiend om steeds maar weer het gevoel te hebben dat ze zichzelf moeten verdedigen. Het gevoel van onmacht omdat de buitenwereld je niet lijkt te (willen) begrijpen.

Invloed van leefomgeving

De mate waarin je deze druk ervaart, wordt voor een groot deel bepaald door je leefomgeving. Woon je in een strenggelovige regio, dan is de kans groot dat het onderwerp niet eens bespreekbaar is. Maar niet alleen in gelovige gebieden lig je als kinderloze vrouw onder het vergrootglas. In de typische nieuwbouwwijk waar starters hun eerste stap op de woonmarkt zetten, heb je allemaal 'de leeftijd'. Dan val je op als kinderloos stel. Dat geldt ook voor een dorp of volksbuurt waar iedereen elkaar kent. In de stad ben je vaak een stuk anoniemer.

Dat zie je ook terug in de cijfers. Nederlandse vrouwen zijn gemiddeld 29,8 jaar oud als ze hun eerste kind krijgen. In Amsterdam ligt dit gemiddeld nog hoger; daar zijn vrouwen gemiddeld 32 jaar oud bij de komst van een eerste kindje.⁶ In

België zijn vrouwen gemiddeld 28,7 jaar oud bij de geboorte van hun eerste kind, waarbij vrouwen in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gemiddeld 29,8 zijn in tegenstelling tot 28,8 in Vlaanderen.⁷

De negenentwintigjarige Lonneke, die inmiddels in een stad woont maar afkomstig is uit een plattelandsomgeving, heeft het idee dat het thema in de stad een stuk bespreekbaarder is. ‘Voors en tegens worden afgewogen. Expliciete nee-stellen spreken zich zonder veel moeite uit. In een dorp wordt er eerder over elkáár gepraat dan over het onderwerp op zich. Zelf heb ik de vraag of ik kinderen wilde nooit gekregen. Wel heb ik gemerkt dat mensen zich bezwaard voelen het onderwerp op te brengen, alsof het te gevoelig en te persoonlijk is. Ik kan er niet precies de vinger op leggen.’

Los van je leefomgeving hebben de mensen die het dichtst bij je staan een belangrijke invloed. Je partner die uitkijkt naar gezinsuitbreiding. Een zusje dat graag samen zwanger zou zijn, zodat de kindjes al van kleins af aan een speelmaatje hebben. Of je vader en moeder die verlangen naar de nieuwe fase die lonkt: het grootouderschap. Ook je vriendenkring is cruciaal. Als al je vrienden plots in de luiers zitten, dan kan het net een tikkeltje heftiger zijn. Je bent geneigd jezelf te spiegelen aan je (veranderende) omgeving en de vragen over jouw kinderwens blijven niet uit. Om nog maar te zwijgen van de verwachtingsvolle blikken als je tijdens een stapavond een frisje drinkt. Veel vrouwen voelen

zich dan steeds minder thuis in hun eigen omgeving of vriendengroep.

Zelfs als je eigenlijk al weet dat je geen kinderen wilt, kun je nog aan jezelf gaan twijfelen. Psychologe Jeanne Safer beschrijft dit in *Selfish, Shallow and Self-Absorbed*, een boek waarin zestien auteurs vertellen waarom ze geen kinderen hebben. *I don't really want to have a baby, I want to want to have a baby. I longed to feel like everybody else, but I had to face the fact that I did not.*⁸ Deze auteur is bewust kinderloos en wilde lange tijd dolgraag de drang voelen om een kindje te krijgen. Dat gevoel dat anderen omschrijven als 'rammelende eierstokken.' Maar hoe hard ze het ook probeerde, het gevoel bleef uit. En dat is goed.

De man

Bij mannen is dit vaak veel minder een issue. Sterker nog: als hij een vriendin heeft, dan wordt aan hem gevraagd of zij kinderen wil. De negenentwintigjarige Karlijn, die zelf geen kinderwens heeft, maakt het regelmatig mee. 'Als ze de vraag stellen, dan antwoordt hij altijd "nee", waarop er vaak "jaja, dat komt nog wel" wordt geantwoord. Alsof mijn antwoord niet serieus wordt genomen. Dat voelt niet fijn, niet respectvol.' Maar hem wordt niets gevraagd.

Zelfs als de man in kwestie een sterke kinderwens heeft, wordt die amper besproken. De druk die vrouwen van buitenaf ervaren, is voor mannen veel minder of zelfs helemaal

niet herkenbaar. Dat maakt het makkelijker voor mannen zonder kinderwens, maar voor degenen met twijfels of een onbeantwoorde kinderwens is het juist moeilijker om hierover een gesprek te beginnen.

Dit is jouw verhaal

Het beeld van vrouw met kind blijft overheersend in onze samenleving en de druk is dan ook goed voelbaar als je twijfelt, of die nu uit intieme kring komt of vanuit de maatschappij in het algemeen. De norm is het moederschap en ervan afwijken is ingewikkeld. Maar het moederschap is zó'n allesbepalende beslissing dat het van groot belang is om de twijfel bespreekbaar te maken en serieus te nemen. Het is een keuze waar je de tijd voor moet nemen. Laat je niet omverblazen door de mening van anderen, maar volg je eigen gevoel en ratio. Jij bent de hoofdrolspeler in dit verhaal.

2

Ligt het aan mij?

Als kinderen overal oppoppen in je omgeving en op social media, terwijl jij twijfelt of dat wel jouw weg is, kan het gemak waarmee anderen die levensbepalende beslissing nemen zo zijn impact hebben. Vragen als ‘ligt het aan mij?’ en ‘ben ik nu zo raar?’ passeren dan de revue. Kon je maar op een knopje duwen waardoor die eierstokken meteen gaan rammelen.

Frustratie & onmacht

Hoewel twijfelen niet abnormaal is, voelt het voor de meeste vrouwen helaas anders. Als je online op zoek gaat naar ervaringen van vrouwen met twijfels over hun kinderwens, kom je al snel terecht op thema's als schuldgevoelens, frustraties en zelfs schaamte. Ik heb het zelf ervaren toen ik met mijn blog begon in 2013. Vol enthousiasme nodigde ik mijn Facebook-vrienden uit om de pagina van TwijfelMoeder te liken. Om vervolgens te zien dat het tellertje angstvallig laag bleef. Zelfs mijn ‘vaste clan likers’ bleef stil. Het antwoord op het ‘waarom’ kwam al snel via verschillende mailtjes: de vrouwen durfden niet zo goed, uit angst voor vragen van familie

en vrienden. In het dagelijks leven verzonnen ze een smoes als iemand naar hun kinderwens informeerde.

Dat doet die maatschappelijke druk dus met ons... Vrouwen met twijfels die niet zichzelf durven te zijn omdat ze bang zijn voor de reacties die daarop volgen. Ze vrezen voor onbegrip, roddels of vervelende discussies. Hoewel dit inmiddels meer dan vijf jaar geleden is, heb ik tijdens het schrijfproces van dit boek gemerkt dat het anno 2019 niet veel anders is. Vriendinnen die normaal gesproken binnen een paar minuten mijn oproepjes voor interviewkandidaten delen, reageren nu dagen later in een privébericht met ‘ik merk dat ik het een lastig onderwerp vind om te delen, maar dat zullen wel meer vrouwen hebben, denk ik’. En inderdaad, het is een vaak gehoord antwoord.

Uit zelfbescherming hebben we het er dus maar niet over. Bang dat we erop aangekeken worden, als ‘kinderhater’ weggezet worden of er zelfs vrienden door verliezen. De eenenveertigjarige Liselore, die bewust heeft beslist geen moeder te worden, herkent dit wel. ‘Ik heb gehoord dat kennissen achter mijn rug om opmerkingen maakten als “Liselore moet eens volwassen worden”, waarmee ze bedoelden dat ik moest kiezen voor huisje-boompje-beestje. Maar ik mis gewoon een bepaald gevoel bij kinderen; ik voel geen behoefte om een band met ze op te bouwen. Niet met kinderen van vriendinnen, zelfs niet met die van mijn eigen zus. En dat komt niet doordat ik niet zorgzaam ben. Hoewel ik er altijd

eerlijk over ben geweest, merk ik dat ik na mijn dertigste wel vriendinnen kwijt ben geraakt. Ze trokken het niet dat ik niet actief deel wilde uitmaken van het leven van hun kind. Ik wil best op kraamvisite komen, een cadeautje kopen en met vriendinnen reflecteren op hoe zij het moederschap ervaren, maar ik ben niet hands-on. Dat heb ik wel als een bittere pil ervaren, maar zo is het nu eenmaal, veel ouders hebben de neiging om op een “eilandje” te gaan zitten met hun gezin. Dat is niet erg. Het is dan aan mij om mensen om me heen te verzamelen die een andere invulling aan hun leven geven. Die vind ik bijvoorbeeld terug in de woongroep waarin ik leef.

Schuldgevoelens

Sommige twijfelaars voelen zich schuldig tegenover hun omgeving. Ze gunnen hun ouders kleinkinderen. Soms omdat ze zelf enig kind zijn en er daardoor een familietak verloren gaat. Maar meestal omdat ze weten dat hun ouders dolgraag opa en oma willen worden. Psychologe Jolet Plomp, die het boek *Beslissen doe je zo* schreef, heeft er een verklaring voor waarom dit zo diep zit. ‘Ouders vormen een aparte categorie van sociale druk – ook als er nooit over wordt gepraat, is het verlangen naar kleinkinderen vaak groot. In dat verlangen zitten heel verschillende motieven. Zoals je dochter gelukkig willen zien met het moederschap omdat je dat zelf zo’n boeiend en essentieel onderdeel van je leven vindt. De meeste mensen willen zich voortplanten, alsof ze een spoor willen achterlaten na hun dood. De grootouders

willen dan nakomelingen om te zien dat hun bloed wordt doorgegeven en daarbij op zoek gaan naar gelijkenissen. Anderzijds willen ze zelf nog eens met een kleintje kunnen optrekken. Denk dan aan fijne, gezellige dingen doen, kleine armpjes om je nek, voorlezen aan een vermoeide kleuter op schoot. En dat allemaal zonder voortdurend de verantwoordelijkheid te voelen. Aan de andere kant voelen ouders ook de groepsdruk. Denk dan aan familieleden of collega's die vragen of ze al opa of oma zijn. Daarnaast hebben ze zelf ook hun twijfels. Als je dochter namelijk geen moeder wil worden of daarover twijfelt, gaan ze zichzelf ook afvragen of ze wel een goede moeder zijn geweest.'

Hoe het komt dat het ons zo raakt? Volgens Plomp zijn mensen 'groepsdieren': 'We willen ergens bij horen en dus niet te veel afwijken. We krijgen liever goedkeuring op onze keuzes dan verbazing en kritiek. Wat die sociale druk uiteindelijk met een individu doet, hangt mede af van haar persoonlijkheid. De ene vrouw gaat bij voorkeur, en bijna ongemerkt, mee met de verwachtingen van anderen, de andere geniet ervan om dwars te zijn. De eerste loopt het risico te ondoordacht moeder te worden, de laatste loopt het risico later spijt te krijgen dat ze weigerde het vanzelfsprekende pad te nemen en zichzelf daardoor het moederschap onthield.'